Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl naujo Šengeno informacinės sistemos teisinio pagrindo santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu)

(2017/C 200/08)

Šengeno informacinė sistema (toliau – SIS) yra viena iš didžiausių ir seniausiai egzistuojančių didelės apimties informacinių sistemų, padedanti palaikyti Šengeno valstybių bendradarbiavimą išorės sienų kontrolės ir teisėsaugos srityse. Po trejų metų antrosios kartos SIS veikimo Komisija atliko bendrą jos vertinimą. Atsižvelgiant į tai, 2016 m. gruodžio 21 d. pateiktas teisės aktų rinkinys, kuriuo panaikinamas esamas SIS teisinis pagrindas. Šie teisiniai pakeitimai yra platesnio išorės sienų valdymo tobulinimo ir Europos Sąjungos vidinio saugumo stiprinimo proceso dalis, skirta reaguoti į terorizmo grėsmių ir didelio migrantų antplūdžio nulemtus iššūkius.

EDAPP pažymi, kad šiuo metu tęsiamas ES didelės apimties informacinių sistemų, įskaitant SIS, sukurtų esamiems poreikiams patenkinti, sąveikumo svarstymas. Dėl to sukurta sudėtinga teisinė sistema migracijos, sienų valdymo ir policijos bendradarbiavimo srityje. Atsižvelgdamas į tai, EDAPP norėtų paskatinti teisės aktų leidėją tęsti svarstymą, neapsiribojant esamais pasiūlymais, ir sukurti nuoseklesnę, darnesnę ir išsamesnę teisinę sistemą, reglamentuojančią ES didelės apimties sienų valdymo ir saugumo informacijos sistemas, visiškai atitinkančias duomenų apsaugos principus.

Teisės aktų rinkinį sudaro trys reglamentų projektai: dėl policijos ir teisminio bendradarbiavimo, patikrinimų kertant sieną ir grąžinimo. Šiais pasiūlymais iš esmės siekiama remti Europos Sąjungos grąžinimo ir kovos su terorizmu politiką, suderinti nacionalines SIS naudojimo procedūras ir padidinti sistemos saugumą.

EDAPP, atsižvelgdamas į savo, kaip centrinės SIS sistemos priežiūros institucijos, vaidmenį, palankiai vertina tai, kad pasiūlymuose skiriamas dėmesys duomenų apsaugai ir jie yra suderinti su duomenų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

EDAPP mano, kad įtraukus naujas duomenų kategorijas, įskaitant naujus biometrinius identifikatorius, kyla klausimas dėl siūlomų pakeitimų būtinumo ir proporcingumo, tad pasiūlymus reikia papildyti poveikio teisei į privatumą ir teisei į duomenų apsaugą, įtvirtintoms ES pagrindinių teisių chartijoje, vertinimu.

Be to, padidėjęs institucijų, turinčių prieigą prie sistemos, skaičius kelia susirūpinimą dėl galutinės atsakomybės ir atskaitomybės už skirtingų asmenų vykdomą asmens duomenų tvarkymą. Kai kuriais atvejais pasiūlymuose reikėtų aiškiau nurodyti prieigos prie įvairių įspėjimų SIS teises. Atsižvelgiant į tai, ypač didelį dėmesį reikia skirti vaidmenų, atsakomybės ir prieigos teisių padalijimui įvairiems naudotojams, turintiems prieigą prie sistemos.

Galiausiai EDAPP prašo geriau pagrįsti įspėjimų apie asmenis duomenų saugojimo laikotarpio pratęsimą ir pateikia daug papildomų rekomendacijų dėl tolesnio pasiūlymų tobulinimo.

1. ĮVADAS IR PAGRINDINĖ INFORMACIJA

1. Šengeno informacinė sistema (toliau – SIS) buvo sukurta 1995 m. pagal Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ([1]) 92 straipsnį. Antrosios kartos Šengeno informacinė sistema (toliau – SIS II) ėmė veikti 2013 m. balandžio 9 d. pagal šias teisines priemones:

   — Reglamentą (EB) Nr. 1987/2006 ([2]), susijusį su SIS II naudojimu ir trečiųjų šalių piliečių, kurie neatitinka atvykimo į Šengeno erdvę ir buvimo joje sąlygų, patikromis;

([1]) 1990 m. birželio 19 d. Konvencija dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo (OL L 239, 2000 9 22, p. 19).

([2]) 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 381, 2006 12 28, p. 4).

— Tarybos sprendimą 2007/533/TVR ([1]), susijusį su SIS naudojimu policijos ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, ir

— Reglamentą (EB) Nr. 1986/2006 ([2]) dėl valstybių narių tarnybų, atsakingų už transporto priemonių registracijos liudijimų išdavimą, prieigos prie SIS II ([3]).

2. 2016 m. Komisija atliko SIS vertinimą praėjus trejiems metams nuo antrosios kartos sistemos veikimo pradžios ([4]). Šis vertinimas parodė, kad būtina gerinti sistemos veiksmingumą ir efektyvumą. Šiomis aplinkybėmis 2016 m. gruodžio 21 d. Komisija pateikė tris reglamentų pasiūlymus, įtrauktus į pirmąjį teisės aktų rinkinį dėl Šengeno informacinės sistemos:

— pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo patikrinimams kertant sieną, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 515/2014 ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1987/2006 (toliau – SIS pasiūlymas dėl patikrinimų kertant sieną) ([5]);

— pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo policijos bendradarbiavimui ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 515/2014 ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1986/2006, Tarybos sprendimas 2007/533/TVR ir Komisijos sprendimas 2010/261/ES (toliau – SIS pasiūlymas dėl policijos ir teisminio bendradarbiavimo) ([6]), ir

— pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Šengeno informacinės sistemos naudojimo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo tikslams (toliau – SIS pasiūlymas dėl grąžinimo) ([7]).

3. Šiomis aplinkybėmis verta paminėti, kad Komisija artimiausiais mėnesiais planuoja išleisti antrąjį teisės aktų pasiūlymų dėl SIS rinkinį, siekdama pagerinti šios sistemos sąveikumą su kitomis ES didelės apimties IT sistemomis, remdamasi Aukšto lygio informacinių sistemų ir sąveikumo ekspertų grupės išvadomis ([8]).

4. EDAPP pažymi, kad SIS ir kitos egzistuojančios (ir siūlomos naujos) didelės apimties ES informacinės sistemos yra platesnio masto Komisijos svarstymo, kaip pagerinti duomenų valdymo ir naudojimo veiksmingumą ir efektyvumą sienų valdymo ir saugumo užtikrinimo tikslais, dalis. EDAPP supranta, kad šio svarstymo tikslai yra maksimaliai padidinti esamų informacinių sistemų naudą ir sukurti naujus papildomus veiksmus, kuriais būtų sumažintos spragos. Vienas iš Komisijos nustatytų šių tikslų siekimo būdų yra sąveikumo tarp ES informacinių sistemų, įskaitant SIS, plėtojimas ([9]).

5. EDAPP pažymi, kad didelės apimties ES informacinių sistemų įvairovė atsirado tenkinant konkrečius poreikius kintančioje institucijų, politikos ir teisinėje aplinkoje. Tai lėmė teisinių sistemų ir valdymo modelių sudėtingumą.

6. Šiomis aplinkybėmis EDAPP skatina teisės aktų leidėją, be šių pasiūlymų, apsvarstyti ir nuoseklesnę, darnesnę ir išsamesnę teisinę sistemą, kurioje ES duomenų bazės, naudojamos sienų valdymo ir teisėsaugos tikslais, geriau įtvirtintų šiuolaikišką pagrindinių duomenų apsaugos principų rinkinį, pavyzdžiui, tikslų apribojimą, moderniausią saugumo sistemą, proporcingus duomenų saugojimo laikotarpius, duomenų kokybę, pritaikytąją duomenų apsaugą, atsekamumą, veiksmingą priežiūrą ir atgrasomąsias sankcijas už netinkamą naudojimą.

([1]) 2007 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimas 2007/533/TVR dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 205, 2007 8 7, p. 63).
([2]) OL L 381, 2006 12 28, p. 1.
([3]) Šiuos teisės aktus papildo 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 515/2014, kuriuo kaip Vidaus saugumo fondo dalis nustatoma išorės sienų ir vizų finansinės paramos priemonė ir panaikinamas Sprendimas Nr. 574/2007/EB (OL L 150, 2014 5 20, p. 143), kuriuo remiantis skirta finansinė parama SIS II kūrimui.
([4]) Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) vertinimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 24 straipsnio 5 dalį, 43 straipsnio 3 dalį ir 50 straipsnio 5 dalį ir Sprendimo 2007/533/TVR 59 straipsnio 3 dalį ir 66 straipsnio 5 dalį, COM(2016) 880 *final*.
([5]) COM(2016) 882 *final*.
([6]) COM(2016) 883 *final*.
([7]) COM(2016) 881 *final*.
([8]) 2016 m. birželio 17 d. Komisijos sprendimas 2016/C 257/03, daugiau informacijos rasite: http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3435.
([9]) 2016 m. balandžio 6 d. komunikatas „Patikimesnės ir pažangesnės sienų ir saugumo informacinės sistemos“, COM(2016) 205 *final*.

7. Kalbant apie šį pasiūlymą, EDAPP palankiai vertina, kad Komisijos tarnybos su juo konsultavosi prieš teisės aktų rinkinio dėl SIS II priėmimą. Kita vertus, jis apgailestauja, kad dėl trumpų terminų ir pasiūlymų sudėtingumo ir ilgumo tuo metu nebuvo įmanoma prisidėti prie jų rengimo.

5. **IŠVADA**

52. Apskritai EDAPP pažymi, kad egzistuojančios ES informacinės sistemos yra sudėtingos, ir norėtų paskatinti teisės aktų leidėją, be šių pasiūlymų, svarstyti, kaip sukurti nuoseklesnę, darnesnę ir išsamesnę ES didelės apimties informacinių sistemų naudojimo sienų valdymo ir teisėsaugos tikslais teisinę sistemą, atitinkančią visus duomenų apsaugos principus.

53. EDAPP palankiai vertina visuose pasiūlymuose dėl SIS duomenų apsaugai skirtą dėmesį. Nepaisant to, jo nuomone, kai kuriuos dalykus galima patobulinti.

54. EDAPP norėtų pabrėžti, kad nesant (duomenų apsaugos) poveikio vertinimo negalima tinkamai įvertinti, ar siūlomi esamos SIS II teisinės sistemos pakeitimai yra būtini ir proporcingi. Visų pirma, atsižvelgdamas į riziką, kurią kelia naujų duomenų kategorijų, ypač naujų biometrinių identifikatorių, įtraukimas į sistemą, EDAPP rekomenduoja atlikti šių duomenų rinkimo ir naudojimo SIS būtinumo ir jų rinkimo proporcingumo vertinimą.

55. Kalbėdamas apie Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros darbo grupių, darbuotojų grupių, dalyvaujančių vykdant su grąžinimu susijusias užduotis, ir migracijos valdymo pagalbos grupių prieigą prie SIS, EDAPP pabrėžia, kad didelis duomenų tvarkymo dalyvių skaičius neturėtų pakenkti Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros ir valstybių narių atskaitomybės aiškumui. Todėl jis rekomenduoja pasiūlymuose nurodyti, kad galutinė atsakomybė ir atskaitomybė už asmens duomenų tvarkymą tenka atitinkamų valstybių narių institucijoms, kurios pagal ES duomenų apsaugos teisę bus laikomos „[duomenų] valdytojomis“.

56. Be to, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros darbo grupės, darbuotojų grupės, dalyvaujančios vykdant su grąžinimu susijusias užduotis, ir migracijos valdymo pagalbos grupės neturėtų turėti galimybės prieiti prie visų kategorijų įspėjimų SIS, tik prie tų, kurie yra susiję su jų grupės atliekamomis funkcijomis. Kartu pasiūlymuose turi būti aiškiai nurodyta, kad prieiga prie SIS turi būti suteikta tik įgaliotų įstaigų atstovams.

57. EDAPP norėtų atkreipti teisės aktų leidėjo dėmesį, į tai, jog būtina išsamiai pagrįsti įspėjimų apie asmenį duomenų saugojimo laikotarpio pratęsimo nuo šiuo metu teisės aktuose numatyto trejų iki siūlomame teisės aktų rinkinyje numatyto penkerių metų laikotarpio proporcingumą.

58. Be pirmiau nurodytų susirūpinimą keliančių klausimų, šioje nuomonėje pateiktos EDAPP rekomendacijos dėl šių pasiūlymo aspektų:

— pranešimo dėl saugos incidentų,

— informacinės kampanijos,

— sistemos struktūros,

— automatinio valstybinių numerių atpažinimo sistemų naudojimo,

— sistemos teikiamos statistikos.

59. EDAPP yra pasirengęs toliau konsultuoti dėl pasiūlymų, taip pat dėl deleguotųjų ar įgyvendinimo aktų, priimtų vadovaujantis siūlomais reglamentais, kurie gali turėti įtakos asmens duomenų tvarkymui.

Briuselis, 2017 m. gegužės 3 d.

Giovanni BUTTARELLI

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas